

העותרים:

1. נ' א' ק', קטינה
2. א' ב', קטין
3. ס' ב', קטינה
4. מ' ב', קטינה
5. ל' ב', קטינה

כולם באמצעות אמם, העותרת 6

6. א' ב'

כולם ע"י ב"כ עוה"ד טל חסין ו/או דן יקיר ו/או אבנר פינצ'וק ו/או
עודד פלר ו/או טלי ניר ו/או גיל גן מור ו/או נסרין עליאן ו/או משכית
בנדל ו/או שרונה אליהו חי ו/או אן סוצ'יו ו/או רגד ג'ראיסי ו/או
רעות כהן ו/או רוני פלי ו/או סנא אבן ברי ו/או שדא עאמר ו/או אורי
סבח

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

רחוב נחלת בנימין 75, תל אביב 6515417
טלפון: 03-5608185, פקס: 03-5608165
דוא"ל: talh@acri.org.il

- נ ג ד -

המשיבים:

1. מועצה מקומית ג'לג'וליה

ד.נ. השרון התיכון ג'לג'וליה 45850
טלפון: 03-9396499; פקס: 03-9396069

2. משרד החינוך

באמצעות פרקליטות מחוז מרכז (אזרחי)

עתירה מנהלית דחופה

בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבה 1 לרשום לאלתר את העותרים 1-5 למוסדות החינוך
בג'לג'וליה, בה הם מתגוררים מאז ספטמבר 2016; וכן להורות למשיב 2 להפעיל את סמכויותיו שבדין
להבטחת הרישום ולקליטתם ושילובם המוצלח של העותרים 1-5 בגני הילדים ובבתי הספר בתחום
השיפוט של המשיבה 1.

ואלה נימוקי העתירה:

א. מבוא

1. עניינה של עתירה זו בסירובה המתמשך של המועצה המקומית ג'לג'וליה, המשיבה 1, לשבץ את העותרים 1-5, קטינים בגיל חינוך חובה המתגוררים בשטח השיפוט שלה, למוסדות החינוך במועצה, וזאת בניגוד לדין ומשיקולים זרים.

ב. הצדדים

2. העותרים 1-5 (להלן: "העותרים") הנם קטינים אזרחי המדינה בגיל חינוך חובה, המתגוררים בג'לג'וליה מאז ספטמבר 2016. העותרת 6 (להלן: "העותרת") היא אמם של העותרים, תושבת ג'לג'וליה אף היא.

3. המשיבה 1, המועצה המקומית ג'לג'וליה (להלן: "המועצה") הינה הרשות האחראית לאספקת חינוך חובה חנם לילדים המתגוררים בשטח שיפוט ומופקדת על רישום למוסדות החינוך בה, וזאת בין היתר בהתאם להוראות סעיף 3 לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949 (להלן: "חוק לימוד חובה"), וסעיפים 3 ו-4 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט-1959 (להלן: "תקנות הרישום").

4. המשיב 2 (להלן: "משרד החינוך") הינו המשרד האחראי להבטחת חינוך חובה חנם לכלל הילדים המתגוררים בישראל, וזאת בהתאם לחוק לימוד חובה. מכוח סמכויותיו שבדין, מחויב משרד החינוך לפקח על הנעשה במוסדות החינוך וליתן הוראות מחייבות להבטחת הוראות הדין בעניין רישום למוסדות החינוך. בידי שר החינוך, בין היתר, סמכות מפורשת להתערב בענייני רישום אשר אינם מבוצעים בהתאם לדין וזאת מכוח סעיף 3א לחוק לימוד חובה.

ג. הרקע העובדתי

5. בתחילת ספטמבר 2016 שכרה העותרת דירה בג'לג'וליה ועברה להתגורר בה עם העותרים. מיד עם המעבר, פנתה העותרת למחלקת החינוך במועצה וביקשה לרשום את ילדיה, העותרים, לגני הילדים ובתי הספר במועצה.

צילום ספח תעודת הזהות של העותרת ובו כתובתה בג'לג'וליה והעתק חוזה השכירות בג'לג'וליה מיום 5.9.2016 מצורפים ומסומנים ע/1 ו-ע/2 בהתאמה.

6. פעם אחר פעם פנתה העותרת למועצה בבקשות חוזרות ונשנות לקלוט את הילדים במערכת החינוך בה, ופעם אחר פעם נאמר לה כי הנושא נבדק ובטיפול.

7. לאחר שבועות ארוכים בהם נדחתה העותרת בתירוצים שונים ומשונים, בעוד ילדיה יושבים בבית בהמתנה דרוכה להחלטת המועצה במקום לפקוד את מוסדות החינוך, פנתה העותרת ביום 30.10.2016 בכתב, בסיוע ידיד המשפחה, אל סגנית מנהלת מחוז מרכז של משרד החינוך.

העתק המכתב מיום 30.10.2016 למנהלת מחוז תל אביב במשרד החינוך מצ"ב ומסומן ע/3.

8. במקביל פנתה העותרת לסיועה של המועצה לשלום הילד. ביום 20.11.2016 פנתה עו"ד שושי סומך מהמועצה לשלום הילד בכתב לראש המועצה המקומית ג'לג'וליה, מר פאיק עודה. ממכתבה עולה כי קדמה לו שיחת טלפון עם ראש המועצה, שבה הודה כי הוא זה שהורה למחלקת החינוך במועצה שלא לרשום את העותרים לבתי הספר וגני הילדים בה. עו"ד סומך הדגישה את חובתו החוקית לעשות כן. עוד עולה מן המכתב, שנשלח אף למנהלת מחוז מרכז במשרד החינוך, כי דברים דומים אמר מר עודה אף למפקחת משרד החינוך שנדרשה לנושא, גב' נחמה זידמן.

העתק מכתבה של עו"ד סומך לראש המועצה מיום 20.11.2016 מצ"ב ומסומן ע/4.

9. משפניותיה למועצה לא הועילו, וחמשת העותרים לא שובצו במוסדות החינוך בג'לג'וליה, פנתה עו"ד סומך ביום 7.12.2016 לעו"ד לירון ספרד מהמחלקה המשפטית במשרד החינוך. עו"ד סומך תיארה את סירובה המתמשך של המועצה לקלוט את העותרים במסגרות החינוך בה, ונקבה בשמותיהם של בעלי תפקידים שונים במשרד החינוך שפנו למועצה ונתקלו אף הם בסירוב לרשום את העותרים, ובהם יועמ"ש מחוז מרכז של משרד החינוך.

העתק מכתבה של עו"ד סומך מיום 7.12.2016 מצ"ב ומסומן ע/5.

10. ביום 8.12.2016 פנתה אף האגודה לזכויות האזרח בישראל במכתב דחוף אל ראש המועצה בדרישה כי חמשת העותרים ישובצו לאלתר בגני הילדים ובבתי הספר במועצה. למכתב צורפו צילומי תעודת הזהות של העותרת שבה מצוינת כתובתה בג'לג'וליה, והעתק חוזה השכירות בנכס בה. משלא התקבלה כל תשובה, נשלח מכתב תזכורת דחוף ביום 13.12.2016. המכתבים נשלחו אף ללשכה המשפטית של משרד החינוך.

העתקי המכתבים מיום 8.12.2016 ו-13.12.2016 מצ"ב ומסומן ע/6 ו-7 בהתאמה.

11. בין לבין, התגלגלה הפרשה לתכנית "סדר יום עם קרן נויבך" ברשת ב', וביום 12.12.2016 ראינה גב' נויבך את העותרת ואת ראש מועצת ג'לג'וליה, מר עודה. להלן קטעים מהשידור:

נויבך: "אני מנסה להבין מה מפריעים לך חמשת הילדים של אסמע בג'לג'וליה? האם זה מה שיפיל את מועצת ג'לג'וליה ואת מערכת החינוך בג'לג'וליה?"

ראש המועצה עודה: "אלה עופות נודדים בעיני, שהם באים ועוברים ממקום למקום, אין יציבות, זה עולה לרשות כסף, יש השלכות לקבלת אנשים כאלה. היו דברים מעולם, שקלטנו אשה שנשואה לשלושה בעלים ויש לה 9 ילדים....".

נויבך: "אבל זאת אחריות המדינה, לטפל בילדים האלה... לאן אתה רוצה שהם ילכו?"

ראש המועצה: "..... אני אחראי לתושבים שלי לא לעופות נודדים שבאים ונוגסים לי בתקציב הרווחה ובתקציב החינוך ואני צריך לדאוג להם. המדינה יכולה לקבל החלטות, אבל בפועל מי שסובל מזה, זה אני כראש רשות... אין לי תקציב".

בתכנית הוקראה אף תגובת משרד החינוך לפרשה, לפיה "המשרד פועל באופן נחרץ ובכל האמצעים מול הרשות המקומית, שמסרבת לקלוט את התלמידים".

העתק תמלול הראיון המלא מיום 12.12.2016, שביצעה חברת יפעת מידע תקשורת, מצ"ב ומסומן

ע/8.

12. להשלמת התמונה נוסף, כי משנקפו שלושה חודשים בהם נאלצו חמשת העותרים לשבת בבית, ביום 12.12.2016 הם החלו, בלית ברירה וכפתרון זמני, ללמוד בבתי ספר ובגני ילדים ביפו. הדרך הארוכה והפקוקה שעליהם לעבור מדי יום, מגילגוליה ליפו ובחזרה, שעשויה להימשך עד שעה וחצי לכל כיוון, מטילה על העותרים, ילדים שחלקם רך בשנים, ועל אמם, מעמסה בלתי נסבלת, הן מבחינת היכולת להתרכז בלימודים לאחר המסע הממושך והכנת שיעורי הבית בתום יום הלימודים, הן מבחינה חברתית, והן בשל כך שהצורך בהסעות אינסופיות ארוכות וממושכות, בזמנים משתנים – שכן חמשת העותרים לומדים בחמישה מוסדות חינוך שונים ובשכבות גיל שונות – אינו מאפשר לעותרת, המכלכלת את משפחתה מקצבאות הביטוח הלאומי, לצאת לעבודה.

ד. הטיעון המשפטי

13. הזכות לחינוך הוכרה זה מכבר כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית, חלק מזכות האדם לכבוד (בג"ץ 7426/08 **טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך**, 12 (פורסם בנבו, 31.8.2010); בג"ץ 3752/10 **רובינשטיין נ' הכנסת**, פורסם בנבו 17.9.2014). זכותם לחינוך של כל ילד ונער, החל מגיל 3, מעוגנת בסעיף 2 (א) לחוק חינוך חובה.

14. האחריות למימוש הזכות לחינוך מוטלת על המדינה והרשויות המקומיות במשותף. חוק לימוד חובה מחייב את המדינה והרשויות המקומיות לספק חינוך חובה חנם לכלל ילדי ישראל בגילאי 3 עד 17. לצורך מימוש חובה זו, על המדינה והרשות המקומית להעמיד בתי ספר רשמיים לכלל הילדים בגיל חינוך חובה בתחום השיפוט שבו הם מתגוררים (סעיף 7(ב) לחוק). חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953, קובע כי רישום תלמידים לבתי הספר נקבע על פי מקום מגורי התלמיד. סעיף 20 (1) לחוק זה קובע, כי לצורך מילוי חובת הרישום יירשם התלמיד במוסד חינוך ממלכתי הקרוב למקום מגוריו.

15. הרשות המקומית היא זו שעליה מוטלת החובה והאחריות לרישום התלמידים בשטחה ולשיבוצם במוסדות החינוך בה. סעיף 2 לתקנות הרישום קובע, כי הרשם הראשי הוא מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית. עוד קובעות תקנות אלה כי מנהל בית ספר לא יסרב לרשום תלמיד הגר באזור שאליו משתייך בית הספר (סעיף 17(ב)).

16. זכותם של כל ילד ונער במדינת ישראל לחינוך מעוגנת גם באמנת האו"ם בדבר זכויות הילד-1989 אשר ישראל אשררה בשנת 1991, וכן בחוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000 (להלן: "**חוק זכויות התלמיד**"). חוק זה אף מעגן את איסור אפלייתם של תלמידים על ידי הרשויות המקומיות מטעמים שונים, ובהם רקע חברתי-כלכלי (סעיף 5 לחוק, ו' גם סעיף 2 לאמנה בדבר זכויות הילד). איסור האפליה חל, בין היתר, ברישום תלמידים ובקבלתם למוסדות חינוך (סעיף 5(א)(1) לחוק). חוק זכויות התלמיד מקבע סנקציה פלילית, שנת מאסר או קנס, על מי שעובר על הוראותיו (סעיף 5(ב)).

17. ומהכלל אל הפרט: נדירות הן זכויות האדם שהחוק כופה את מימושו, אולם כזו היא הזכות לחינוך (בג"ץ 4805/07 **המרכז לפלורליזם יהודי – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' משרד החינוך**, פסקה 52 (פורסם בנבו, 27.7.2008)). לצד הזכות לחינוך, כאמור, מוטלת על המדינה והרשות המקומית החובה לממשה. בעניין העותרים כשלו בכך הן המדינה, המשיב 2, והן הרשות המקומית, המשיב 1.

18. למועצה אין כל סמכות לסרב לרשום למוסדות החינוך בה את העותרים, המתגוררים בג'וליה מאז תחילת שנת הלימודים. סירובה המתמשך לעשות כן סותר את הוראות חוק לימוד חובה ואת תקנות הרישום, והנימוקים אשר הציג ראש המועצה בפומבי לסירוב, לפיהם ינגסו העותרים בתקציב הרווחה והחינוך של המועצה (ר' סעיף 11 לעתירה ונספח ע/8), מעידים כל כולם על שיקולים זרים ועל אפליה פסולה ואסורה, בין היתר מטעמים חברתיים כלכליים. בעיות התקציב של המועצה המקומית אינן יכולות להיפתר על גבם של חמישה קטינים תוך התעלמות מהוראות החוק, הפרת זכותם לחינוך ופגיעה קשה בטובתם ובכבודם (בג"ץ 5373/08 אבו לבדה נ' שרת החינוך (פורסם בנבו 6.2.11)).

19. אף משרד החינוך מפר את חובתו. משנודע לו, לראשונה בסוף אוקטובר 2016 (ר' נספח ע/3) ולאחר מכן שוב ושוב (ר' נספחים ע/4-6), על סירובה המתמשך של המועצה לרשום את העותרים למוסדות החינוך בה, היה עליו להפעיל את סמכותו ולאכוף עליה את הדין. אכן, חוק לימוד חובה והתקנות שהותקנו מכוחו מטילים את חובת הרישום למוסדות החינוך על הרשות המקומית, אולם סעיף 3א לחוק זה מאפשר למשרד החינוך להיכנס בנעלי הרשות בתנאים מסוימים, ובפרט כשנודע לו כי אין בכוונת הרשות לערוך את הרישום. חובתו של משרד החינוך לדאוג לחינוכם של כלל ילדי ישראל, כמו גם סמכותו הטבעית, אינן מתירות לו לעמוד מנגד שעה שחמישה קטינים יושבים בביתם ולא פוקדים את ספסל הלימודים. כך בכלל, וכך בפרט כשמדובר באוכלוסייה מוחלשת, עליה נמנית העותרת ונמנים העותרים. לו פעל במועד, היה מתייתר הליך זה.

אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד לקיים דיון דחוף בעתירה ולהורות כמבוקש בראשיתה.

19 בדצמבר 2016.

טל חסין, עו"ד
ב"כ העותרים